

DRAMATIS PERSONAE

Aquesta que tens a les mans, benvolgut lector, és la segona aventura d'una sèrie de personatges que van veure la llum de la vida a *Crim al bancal*. N'aniràs descobrint coses al llarg de les pàgines que vindran. Per tal de no resultar reiteratiu, donem per sabut que ja els coneixes, almenys els protagonistes principals. Potser és una presumpció excessiva esperar que llegeixis tot allò que escrivim, sigui bo o dolent. Els lectors, amb bon criteri, acostumen a seleccionar les seves lectures i no tenen l'obligació, malgrat el que pensem aquells que ens dediquem a l'ofici d'escriure, de consumir tot allò que posem al seu abast, cada cop més nombrós, tot i que també més variat.

Per tal de familiaritzar els lectors amb els personatges de la novel·la que apareixen en aquesta nova aventura, aprofitarem aquesta introducció per presentar-los:

GISELA LLOPIS: advocada, feminista, dona lliure i sense lligams malgrat que manté una relació amb el periodista Pere Pons. Té una edat que avui en dia es pot considerar jove, per allò que "els quaranta són els vint d'abans". És tafanera, un xic exhibicionista, intensament sexual i es posa en problemes perquè és una dona massa lliure en una societat on les dones que prenen la iniciativa —ara d'això se'n diu *empoderament*— encara no estan gaire ben vistes. Creu en la justícia i en la política per transformar la vida de la gent. És, potser, una barreja d'ingenuïtat i esperit combatiu.

PERE PONS: periodista de raça, treballa com a corresponsal a tant la peça per un diari de la capital. Va deixar les redaccions als mitjans de comunicació perquè, diu, són caus on es desfermen sagnants lluites pel poder. Va preferir allunyar-se de la política, dels gabinets de comunicació i fins i tot de les jerarquies d'un diari per gaudir d'una vida més tranquil·la, envoltat d'allò que més s'estima. Ha tingut la sort que a la Gisela li agradi, per la qual sent una veritable passió tardoral.

JORDI PELEGRÍ: policia, agent del cos dels Mossos d'Esquadra, adscrit a la unitat d'investigació criminal de la regió policial de Ponent. És agradable, bon negociador i tranquil. Manté una relació sentimental amb un company però d'això ningú no n'ha de fotre res, perquè han decidit tots dos que no sortiran de l'armari per molt que ara es consideri una covardia no exhibir en públic l'orientació sexual. Senten que la seva relació els pertany només a ambdós i no tenen cap obligació respecte a la resta de la humanitat.

RICK, també dit RICARD: bàrman, propietari del pub Casablanca al centre històric de Lleida. Psicòleg de formació, treballa com a professor interí en un col·legi de molt alta complexitat en un dels barris pobres de la ciutat. Mai no ha volgut presentar-se a oposicions i deixa el seu futur professional en mans dels designis de l'Administració pública. Boig pel cinema negre i pel blues de la primera meitat del segle xx, va arribar a organitzar concerts de jazz en directe, però ara prefereix punxar discs dels grans músics americans, la majoria negres. Va tenir, *in illo tempore*, una relació amb la Gisela però la va cagar quan es va negar a fer un pas més, com ella li demanava. És amic del Pere Pons des del batxillerat, que van fer als Maristes de Lleida.

PATRICI ESQUERDA: advocat, especialista en cibercriminalitat, la seva dona l'ha abandonat pel soci i des de fa un cert temps, a més de l'amor de la seva vida, també li pren els clients del despatx. Pateix molt i es refugia en els vells

amics i en el whisky que cada dijous els serveix el Rick al Casablanca.

SALVADOR: periodista, antic company del Pere a la redacció del diari local, on tots dos feien informació de societat quan encara es deia successos. El Salvador va fer oposicions i va guanyar una plaça al Departament de Comunicació de la Regió Policial Ponent, i va passar al costat fosc. Home preocupat per la llengua, acostuma a corregir el Pere, més destraler en l'ús del català.

Tots ells formen una família que va tenir l'oportunitat de conviure i treballar conjuntament amb motiu de l'aparició d'un cos calcinat en un bancal de Mascançà. Aquella primera història ha forjat una complicitat, i una amistat, que ens ha impulsat a relatar-vos noves històries que han viscut plegats.

La resta de personatges apareixen per primer cop en aquest llibre i si el lector troba a faltar aspectes de la seva personalitat, descripcions més detallades o qüestions físiques i de caràcter insuficientment explicades, serà responsabilitat de l'autor únicament i exclusiva.

I, ja que hi estem posats, i malgrat la nota de l'inici, vull deixar constància que aquesta història que ara llegiràs està inspirada en un esdeveniment real, però ni els personatges ni els fets, ni els llocs on suposadament es produeixen, tenen res a veure amb la realitat. Ha estat la imaginació de l'autor l'única responsable del que apareix en aquest llibre.

I

*Lo Peirot aixeque guerra
ti els soldats aquarterats
per riberes i muntanyes
tots los passos té tancats.*

TOT HA PASSAT COM SI FOS UN SOMNI. De sobte, davant seu, aquell cos exànim, estirat a terra, damunt la neu, mort i ben mort. Ja no li caldrà patir més, sentir el seu menyspreu, la seva presència empenyadora, irritant. Des que va tornar d'Amèrica aquell home havia estat un turment, una maledicció. Al començament va ser la sorpresa, després la molèstia i finalment el desig que es morís, que desaparegués per sempre. I ara semblava que aquell desig s'havia complert, però un mort pesa molt, s'ha de fer alguna cosa amb ell. No es pot dir "ja està" i prou.

Tot és tèrbol al seu cervell, havien begut molt aquella nit i ara se'l troba allí estirat, a la porta de casa, com si algú li hagués dut un regal. Però no ho serà pas un regal, més aviat al contrari. I ell no se sent capaç d'amagar el cos, de llençar-lo per algun barranc. Si ho fes, segur que mai ningú no el reclamaria ni tampoc el trobaria. Sembla fàcil: el carrega al remolc del tractor i se l'emporta fins al barranc de la Solana, al peu del Turó Gros. Allà mai no hi arriba ningú. No hi pugen excursionistes, ni tampoc escaladors. Només els del

fardo, els contrabandistes, però aquests no els avisaran pas, els guàrdies; ni diran res a ningú, que prou feina tenen. Aquell barranc és el cul del món i ja se n'encarregarien els voltors i les guineus de no deixar ni els ossos d'aquell capsigrany. Serà ell qui no podrà suportar-ho, que necessitarà dir-li-ho a algú, explicar-ho, confessar-ho. No podrà resistir l'angoixa, s'ha de treure el pes de sobre. Un mort és molta càrrega, massa, i no podrà suportar-la.

L'ha mort? Home, tu diràs. Si està allí, bocaterros, tot estirat, amb aquell toll de sang que ha tacat de vermell el blanc immaculat de la neu fins a la porta de la casa, algú ho haurà fet, oi? No se'n recorda com ha passat. A terra hi ha el bastó —la seva alendera— la que fa servir quan pugen el bestiar amb el Ramon, el mosso que l'ajuda a casa des de sempre.

Li ha fotut cop de barrot? Potser sí, però no té gens clar com ho ha fet. Els records són foscos. La puta beguda! Encara li tremolen les cames, s'ha engatat com no ho havia fet mai abans. I el dolç és fotut, no marxa, deixa el cap enterbolit, com si estigués dins d'un núvol. S'havien pres a mitges una ampolla d'aquelles de tres quarts de licor de cirera borda, que allà baix en diuen arboç. Li costarà de recuperar la claredat de les idees; intenta recordar com va ser, però l'últim que li ve al cap és que reien, que s'ho passaven bé; asseguts a taula a la vora del foc. I vinga beure! I vinga riure! I de sobte tot s'apaga, no recorda res més..., i ara aquell cos a la porta de casa, estirat a sota el cobert, com si algú li hagués donat el cop a traïció, per l'esquena. Ell hi era, a dins. No li mancaven les ganes, tampoc. Trucarà als mossos i ho confessarà tot.

II

*En un aplec d'Erboló
moltes noies hi acudí,
i també a la gran fira
de Pobleta de Bellveí.*

—**G**ISELA LLOPIS? EM DIC BLANCA ARENY; no em coneix. Necessito parlar amb vostè perquè defensi el meu home.

—Què ha fet el seu home? Si té alguna cosa a veure amb violència de gènere, ni somiar-ho, que jo no defenso abusadors.

—No, no. Diu que ha mort el seu germà, però jo no m'ho crec.

—Carai!, quan pot passar pel meu despatx?

—Ara mateix, si fos possible. Soc a prop.

—D'acord.

Qui entra al seu despatx és una dona jove, de poc més de trenta anys, atractiva, grassoneta, amb una cintura que destaca uns malucs amples, arrodonits i acollidors. Els ulls blaus, intensos, gairebé transparents; els pòmuls vermells, com si estigués en un estat de rubor permanent; la barbeta prominent i un front ampli que denoten una voluntat forta i una ment oberta a totes les idees. Vesteix d'acord amb l'estil *grunge*, amb pantalons texans estripats i sobrecamisa de quadres de llenyataire canadenc, un top negre calat, molt

escotat que mig amaga uns pits generosos i trèmuls; cabell ros recollit en una cua i ulleres fosques Ray Ban, de les de muntura metàl·lica i vidres de mirall. Una mica a l'estil d'Amy Schumer a *Trainwreck*. Té un aspecte de bona nena i alhora un punt de perversitat que la fa molt inquietant, somriure ingenu i llavis pintats d'un vermell intens. La Gisela li passa l'escàner per mirar de descobrir quina mena d'història fosca amaga aquella dona que necessita amb tanta urgència un advocat per al seu marit.

—Tu diràs. Estic molt enfeïnada i no agafo casos nous si no es tracta d'alguna cosa molt especial. —Guaita l'esguard de la Blanca per comprovar quina reacció provoca aquella afirmació taxativa.

—Doncs et ben asseguro que aquest ho és molt, d'especial. —Sembla que està acostumada a debatre i a mantenir controvèrsies.— El meu home ha estat detingut pels mossos d'esquadra acusat d'un delicte d'assassinat. I és innocent. Ho sé, ell seria incapaç de matar ningú.

Pel cap de la Gisela hi passa tota mena d'hipòtesis sobre com el marit d'aquell tros de dona hauria estat acusat falsament pels mossos d'un crim d'aital magnitud i comença a deixar volar la seva imaginació cap a les injustícies més freqüents: la preparació de proves i els falsos testimonis. Vol saber tots els detalls per tal de decidir si finalment es fa càrrec del cas. Està especialitzada en delictes contra les dones, i sembla que aquest no seria el cas.

—Qui és la víctima? Com l'han arribat a acusar del crim? Serà millor que em donis una mica més de detalls perquè em pugui fer una composició més adient de tot plegat. Comença pel nom, si et plau.

—El meu home es diu Guillem Codina i ha estat acusat de la mort del seu germà Pau. Vivim a Juberrí, un poblet del Pallars Sobirà; en una masia gran, casa Peguera, que és propietat de la família Codina des de fa segles. Pels papers que hi ha a la casa, diria que des del XVII, pel cap baix. Jo soc

andorrana, de la Massana i em dic Blanca Areny, família llunyana dels Areny de tota la vida, però jo pertanyo a la part normal de la família, amb recursos, no pateixis, però normal. El Guillem és el meu segon marit. Havia estat casada abans amb un altre noi, portuguès, de Viana do Castelo, que treballava en un taller de neumàtics d'Andorra la Vella.

—Un fratricidi? —Caram, pensa la Gisela, això ja comença a agafar un caire interessant.— I com és que l'acusen de la mort del germà?

—L'acusen perquè s'ha entregat a la policia i s'ha declarat culpable. Però jo no me'l crec, sé que el Guillem és incapaç de matar ningú.

—Dona, però si s'ha declarat culpable ben poca cosa hi podem fer. En tot cas s'haurà de començar a pensar en una estratègia de defensa, en quins atenuants es poden esgrimir per rebaixar la pena al mínim. Per això és millor que contactis amb un expert en procediment judicial. Jo em dedico a investigar, treballó més les proves, i en aquest cas suposo que no caldrà donar gaires tombs a la part probatòria, oi?

—Tot al contrari —diu ella—, si t'ho he demanat a tu és precisament perquè trobis les evidències que demostraran la seva innocència. Estic segura que ho és, d'innocent. Si el coneguessis sabries que és incapaç de fer mal a ningú, ni a un animaló, i menys al seu germà per molt fill de puta que fos.

—O sigui, que a més la víctima era un fill de puta, però no l'ha mort. I això com s'explica? Ho sento però necessitaré arguments una mica més sòlids per entendre la seva innocència. De moment ja et dic que la meva intenció és passar el cas a un col·lega, es diu Patrici Esquerda i és un veritable expert en defensa de casos amb jurat. Si es tracta d'un assassinat ja pots comptar que hi haurà jurat i, per tant, serà molt important fer tots els preparatius per convèncer les persones que dictaran la sentència i, per molt que el jutge intenti mantenir-los al marge, segur que es deixaran influir pel que diguin els mitjans de comunicació.

—Et porto una carpeta amb el que ha sortit publicat al diari. No és gran cosa; de moment tenim la sort que no s'hi han fixat gaire els periodistes, quina xusma, tu!, i espero que no s'adonin dels detalls morbosos perquè llavors ja hi serem.

—Quin seria el motiu de l'assassinat? Ho dic perquè els mossos ja deuen tenir, a hores d'ara, una hipòtesi sòlida de tot plegat.

—Sí, de fet em sembla que demà està previst que el passin a disposició judicial. El van detenir abans-d'ahir i el tenen a la comissaria de la Seu. Fins ara l'ha assistit un advocat d'ofici. L'acusen d'haver mort el seu germà gran, el Pau Codina, que és l'hereu de casa Peguera, una de les cases fortes de la Ribalera. El Pau havia renunciat a l'herència, o això semblava perquè va marxar de casa fa un munt d'anys. Se'n va anar al seminari i després als Estats Units, on va fer de missioner tot aquest temps. Fins que va tornar, ara fa un any, i es va instal·lar a la masia com si fos seva. Ell deia que ho era. I al Guillem li va saber molt greu, com un tret, perquè casa Peguera ho és tot per a ell. S'hi ha deixat la vida. I ara l'altre torna i diu que ho vol tot.

—Més fàcil m'ho poses, noia. Si ens faltava un motiu per a l'assassinat, ja el tenim. No sé què més necessiten els mossos per dir al jutge que el cas ja està resolt. Potser l'arma del crim.

—No, l'arma ja la tenen. És un d'aquells bastons de boix que sempre hi ha a les cases per quan es puja a la muntanya. És el que fa servir el Guillem.

—Res més a dir, senyoria. —La Gisela es desesperava per moments.— Doncs ja tenim el paquet complet: confessió, motius, oportunitat i arma. No sé què més falta. Potser algun atenuant?

—Havien begut molt tots dos i el Guillem no se'n recorda de res, per això creu que el va matar. Jo no m'ho crec. És més, estic convençuda que no va ser ell.

—Farem una cosa. De moment faig un parell de gestions a veure què puc trobar. Si no trobo res més, renunciaré a la representació legal. No em ve gens de gust fer-me càrrec de la defensa d'algú que ja s'ha declarat culpable. En tot cas et passaré el contacte del meu col·lega i ell ho farà molt bé davant del jurat, ja ho veuràs.

* * *

La Gisela era una dona segura de si mateixa, forta. Estava en aquella edat que fa que les persones semblin encara més atractives del que realment són. Una edat que permet combinar la seguretat i la joventut; l'experiència i l'encant de la tendresa juvenil. Ella no tenia cap de les virtuts que, segons la seva mare, ha de tenir una dona de la seva edat: ganes de constituir una llar, instint maternal, modèstia i alhora l'ambició de ser una persona destacada en la societat local. No li venia gens de gust un d'aquells marits que les seves amigues o bé desitjaven o ja havien aconseguit, perquè a la seva edat convenia donar-se pressa, que el rellotge biològic començava a avisar que el temps de la maternitat podia passar en qualsevol moment. Ara per ara preferia la vida intensa de la seva professió i les relacions esporàdiques, sense compromís, que són la part més atractiva del sexe.

Havia fet una excepció: el Pere, un home solter i més gran que ella, amb el qual mantenia una relació més o menys estable perquè s'hi trobava a gust, li agradava com la cuidava, com l'estimava i com la divertia. Només per sentir la seva devoció, ja pagava la pena passar estones al seu costat. Ell sabia que tenia relacions amb altres homes, però sentia que la seva era especial i estava profundament agraït per la sort que havia tingut quan la Gisela es va fixar en ell. Van tenir una crisi quan ella se'n va anar al llit amb el fiscal, com si fos una venjança personal.

Després de fer les paus amb el Pere, la Gisela passava gairebé cada dia per l'àtic de la plaça Ricard Vinyes per dinar

amb ell. Sempre la sorprenia amb algun plat d'aquells que trobava en receptaris antics o en obres dels seus escriptors favorits. Vázquez Montalbán, el primer de tots. Avui li havia preparat un arròs de bolets.

—Sembla que hakis endevinat el que m'ha passat avui amb aquesta proposta tan pallaresa.

—No sé què et deu d'haver passat avui, que no soc bruixot. Ja ho voldria! I, a més, tal com el faig, aquest plat no té res de pallarès. Al Pallars el fan amb carreretes i moixernons. En canvi, jo hi afegeixo les carxofes, que no són gens muntanyenques però que escauen a qualsevol arròs. El formatge sí que és pirinenc, però de l'Alt Urgell, del Mas d'Eroles. En resum, un plat contundent per a qui fuig de les temptacions de la carn, sigui de porc, de conill o de corder, que també serveix per a un bon arròs.

La Gisela li explica la visita que ha rebut; la impressió que li ha causat aquella jove andorrana, la seva insistència, la seva confiança en la innocència del Guillem Codina, el seu home, malgrat que ja ha confessat i que tots els indicis l'assenyalen com l'assassí del seu germà, un home que després de molts anys fora del país havia tornat per reclamar la seva herència. Li ha cridat l'atenció que la Blanca Areny sigui una dona culta, moderna, amb una formació universitària i una feina relacionada amb els llibres, com a correctora, com a traductora i també com a editora. És assessora dels principals grups editorials en llengua catalana i fins i tot és accionista d'una petita empresa andorrana que només edita autors del Principat. Pertany —pel cognom es pot intuir— a una d'aquelles famílies fundacionals de l'Andorra contemporània, la que va emergir després de la Segona Guerra Mundial, i, sospita, alguna cosa deu de tenir a veure la seva família amb el fet que hagi posat en marxa una editorial inviable.

—Recordo el cas —li diu el Pere—, tan bon punt van tenir la nota de la policia, al diari em van demanar un reportatge, però fet des de Lleida, que l'interès del cas no donava

per pagar el quilometratge. Aquesta mena de crims atàvics els fan molta gràcia a Barcelona. Es pensen que al Pallars la gent és, per entendre'ns, com els habitants de les Rocalloses als Estats Units, com aquells que apareixen a *Deliverance* la pel·lícula del John Boorman. El glamur és a la Cerdanya, i una mica també a la Val d'Aran, però a la resta del Pirineu es pensen que la gent es dedica només a criar vaques, a beure com a cosacs i a matar-se entre ells.

L'havia encuriolit aquell cas d'odi entre germans. És una d'aquelles històries que, ben explicades, amb els condiments exòtics adequats, podria aparèixer al suplement del diumenge del diari. Allí és on es col·loquen els reportatges que en diuen intemporals, amb referències mitològiques i folklòriques de la Catalunya ignota. Als de Barcelona els encanten aquells residus de la Catalunya pagana i mil·lenària. Poden ser casos de crims com aquest o històries llunyanes de personatges sanguinaris com els capitostos de les guerres carlines. Capellans, cacics i militars al capdavant d'un país pobre i brutal. Allí es podien publicar guies de dòlmens, històries dels principals aplecs de muntanya, llegendes com les dels minairons o parlar sobre espais màgics com els plans de Negua o de Boet, on les bruixes es trobaven cada any per practicar els seus encanteris i aquellarres.

Quan va llegir la nota de premsa de la policia va creure que només es tractava d'un altre crim, una mort violenta, segurament per causes econòmiques. Ni tan sols es feia esment a la relació de parentiu entre víctima i botxí. Un crim entre homes incultes a la muntanya salvatge. Sense res més.

Ara, en canvi, li semblava que aquella història prometia. Li donaria el tomb per la part més atàvica, la relació amb la terra, el vincle amb la família, el paper de l'hereu, la tradició i la força de la sang. Segur que així interessava als responsables del suplement.

—Mira, m'has donat una idea per al dominical —diu el Pere mentre s'acaben les postres—. Creus que podria fer-li una entrevista a aquesta noia?

—Segur que sí. Et passaré el contacte, però m'hauràs d'ajudar, com si fossis el meu detectiu, almenys mentre acabo de decidir si m'encarrego del cas. Ara per ara no ho tinc gens clar.

—I tant. Compta amb mi. M'hi poso ara mateix.

Ha parlat amb el redactor en cap responsable del suplement dominical. Com és freqüent als diaris de Barcelona, és un especialista en cultura internacional, ha treballat un temps a la delegació de l'agència EFE a Nova York i coneix fil per randa cada barri, cada carrer, cada museu de la gran poma. És un enamorat de l'art urbà, del periodisme ciutadà i de les xarxes socials com a instrument de creativitat col·lectiva. Sent, fins i tot, un cert menyspreu pels vells diaris de paper, on treballa perquè encara són els únics que poden oferir —malgrat que no se sap per quant de temps— salaris prou atractius. Ha visitat més vegades Amsterdam que Puigcerdà; del Pallars només n'ha sentit a parlar i tot just l'ubica en el racó extrem superior de Catalunya. És un territori sense l'atractiu mític de l'Empordà o de la Cerdanya, espais sagrats per als *culturetes* barcelonins.

Per tal que accepti el reportatge, el Pere li explica que aquell racó de món seria, per als barcelonins, com Missouri o Arkansas per als novaiorquesos. Un territori verge, sense descobrir, salvatge, on la gent mata per coses que a la gran ciutat ni tan sols saben que existeixen. És, alhora, la reserva espiritual i natural, on es guarden les essències culturals però també el primitivisme més cruel. Quan arreu del món la gent comparteix els mateixos valors, els mateixos principis morals i les mateixes normes de correcció política, aquí encara queden llocs on estan dempeus institucions extingides, on es mata per una fita i on fins i tot es creu en divinitats diferents.

© del text: Juan Cal Sánchez, 2025
© de la fotografia de la coberta: Carles Gené, 2025

© d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L., 2025
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

Primera edició: gener de 2025

ISBN: 978-84-1303-603-8

DL: L 16-2025

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S.L.
www.bobala.cat

— imprès a **lleida** —

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.